

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt XLII. Vniversis Abbatibus, & Fratrib. a Cistercien. Ordinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

CAPVT XLII.

Idem in ^a eodem.

AD Ap. n. aud. frequenti relatione pervenit, quod quidam clerici pro ^b exequiis mortuorum, & ^c benedictione nubentium, & similibus pecuniam exigunt, & extorquent; & si fortè eorum cupiditati nō fuerit satisfactū, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt: è contra verò, quod laici laudabilem consuetudinem erga sanctā Ecclesiam piā devotione fidelium introductam ex fermento hæreticæ pravitate nituntur infringere sub prætextu canonicæ pietatis. Quapropter has pravas exactiōnes fieri prohibemus, & piās ^d consuetudines præcipimus observari, statuentes, ut liberè conferantur ecclesiastica ^e sacramenta: sed per Episcopum loci, veritate cognitā, compescantur, qui malitiosè nituntur laudabilem consuetudinem immutare.

NOTÆ.

1. ^a *Odem.*) Lateranensi videlicet, celebrato sub Innocentio III. ubi *cap. 67.* reperiuntur verba in præfenti relata, & in quarta collectiōne, sub hoc titulo. *cap. 6.*
^b *Exequiis mortuorum.*) De quibus egi in *cap. suam, hoc titulo.* ubi commentarium hujus partis dedi.
^c *Benedictionibus.*) De quibus plura adduxi in *cap. 1. de secund. nupt.*
^d *Piās consuetudines.*) Hæc verba exposui præfati in *cap. cum in Ecclesia.*
 2. ^e *Sacramenta.*) Si referas ad exequias mortuorum, & benedictiones nuptiarum, de quibus proximè egerant Patres, dictio *sacramenta*, po-

nitur pro sacramentalibus, ut jam notavi in *d. cap. cum in Ecclesia.* Si verò accipias pro aliis Sacramentis, verum est pro nullo ex eis pecuniam exigi posse, ut de Baptismo cavetur in *can. 48. Concilii Illiber.* ibi: *Emendari placuit, ut qui baptizantur, nummos in choncam non mittant,* ubi notavi, *de confirmat.* probavi in *cap. ea 15. hoc titulo.* de Pœnitentia in *cap. nemo, hoc titulo.* de Eucharistia in *can. 23, 6. Synodi,* relato in *cap. nullus 1. q. 1. ibi: Ut nullus, sive Episcopus, sive Presbyter, sive Diaconus, immaculatam præbens communionem, ab eo, qui communicat, ejus participationis gratiā obolos, vel quamvis aliam speciem exigat.* De Ordine in *cap. 1. hoc titulo.* de Matrimonio in *cap. suam, hoc titulo.* & latè docent Ugolinus, Redoanus, & Gibalinus in *tract. de simon.*

CAPVT XLIII.

Universis Abbatibus, & Fratrib. ^a Cisterciens. Ordinis.

NE Dei Ecclesiam, quam lavit proprio sanguine Iesus Christus, macula fœditatis coinquinet, ruga duplicitatis deformet, cupiditatis spurcicia, omnium maiorum radix, & venalitatis deformitas, quasi ruga sub consuetudinis prætextu contracta, eliminandæ sunt penitus ab eadem, ut dispensatio misteriorum Dei, & ipsa mysteria gratis accepta, Giezticâ pravitate prorsus abolitâ, charitate gratuitâ conferantur, quæ vendere, seu emere, quàm detestabile, quamve periculosum existat, liquidò perpendi potest ex eo, quod Dominus vendentes, & ementes oves, & boves eiecit de templo, & cathedras vendentium columbas evertit. In ejectione deniq; vendentium, & ementium facinoris inquinantis utrumque exprimitur detestatio, & in cathedrarum eversione monstratur, cui pœnæ subiaceant hi, qui præfunt, vendentes Dei dona, & Ecclesiæ sacramenta. Ut igitur hujusmodi facinus, quod quos coinquinat, æquat, Prælatos, & subditos non possit inficere quoquo modo, auctoritate Apostolicâ districtius inhibemus, ne quis Archiepiscopus, vel Episcopus, Archidiaconi, vel ^b Officiales ipsorum à quoquam in Abbatem electo, pro ^c benedictione, seu ^d installatione, vel recipienda professione ab eo, sub consuetudinis prætextu cujusquam ^e palefridum, seu aliud quidquam, quocunque nomine censeatur, exigere, vel extorquere præsumant, vobisque sub prætextu hujusmodi exacta taliter ne præsteris interdiciamus, cum non solum à malo, sed à mali sit specie abstinendum. Installationis quoque solennitates fieri prohibentes adjicimus, ut Archiepiscopi, & Episcopi ea sint ^f forma professionis contenti, quæ ab origine vestri Ordinis noscitur instituta, cujus tenorem ad majorem evidentiam huic nostræ pagine duximus inferendum: Ego frater Abbas Cisterciensis Ordinis, subjectionem, reverentiam, & obedientiam à sanctis Patribus constitutam secundum regulam

sancti Benedicti, tibi Domine Episcopo, tuisque successoribus canonicè substituentibus, & sanctæ Sedi, salvo ordine meo, perpetuò me exhibiturum promitto.

NOTÆ.

I.

a Cisterciensis.) Ita restituo inscriptionem, & litteram hujus textus ex quinta collectione Honorii III. edita à Cironio, ubi *sub hoc titul. cap. 1.* reperitur textus hic: ex Manriqueque *tom. 4. annal. Cisterc. anno 1224. cap. 5.* ubi hujus textus historiam, & litteram refert: cum enim temporibus Honorii III. Episcopi, Archidiaconique renuerent Abbates Cisterciensis Ordinis installare, nisi prius equum sibi darent, nec non in obedientia à prædictis Abbatibus præstanda, verba illa, *salvo Ordine suo*, esse rejicienda intenderent, cum inutilis quodammodo redderetur promissio obedientiæ, conquestrus fuit Jacobus Abbas Cisterc. de prædictis duobus excessibus coram Honorio, qui ut hæc nova gravamina à monachis Cisterciensis tollerent, præsentem edidit constitutionem, & similem circa ordinem Præmonstratensium edidit Innoc. III. *lib. 1. epist. in edit. Colonia. fol. 92.* in hæc verba: *Significarunt nobis dilecti filii N. Abbas, & Fratres Præmonstraten. quod cum dilectus filius Hugo de Petraponte Archidiaconus Landunen in promotione ipsius Abbatis palefridum ab eo obtentu cuiusdam prave consuetudinis exegisset, quia super hoc ei acquiescere recusavit, conversum quemdam ipsius de equitatura, cui in sedebat, deponere, & eam secum adducere per violentiam non expavit. Unde nos eidem Archidiacono per litteras nostras mandavimus, ut similia de cetero non presumat, immò de hoc ipso eidem Abbati satisfactionem exhibeat competentem. Ideoque discretioni vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus si dictus Archidiaconus ea, que præmissa sunt, adimplere noluerit, tam eum, quam alios, qui pro benedicendis, instalendis, vel deducendis ad Sedem, tam Abbatibus, quam aliis ecclesiasticis personis, palefridum, vel aliud exigere, vel extorquere presumpserint in posterum, vel hætenus presumpserunt, nisi ad commonitionem vestram à sua presumptione desierint, & de perceptis taliter satisfecerint competenter, excommunicationis censurâ, appellatione postpositâ percellatis: & sicut excommunicatos faciatis ab omnibus archibus evitari. Quod si non omnes duo vestrum, &c. Datum Roma, &c. IV Idus Maii. Et Abbati sancti Maglorii Parisiens. *lib. 3. regestr. 14. epist. 143.* super eadem re ita referibit: *Cum ex injuncto nobis Apostolatus officio Ecclesiarum omnium sollicitudinem gerere teneamur, ea corrigere nos oportet, que interdum contra sacrorum canonum sanctiones in eis per ipsarum ministrorum improvide attentantur. Sanè ad audientiam nostram vobis referentibus est delatum, quod cum Abbatem vestrum contigit de novo in sede, prout moris est, collocari, Archidiaconus Parisiens. pro installatione ipsius centum solidos Parisiens. Monete à vobis nititur extorquere: hujusmodi exactionem in jus annuatim convertendo. Quia igitur talis exactio est rationi contraria, & Sanctorum Patrum institutionibus inimica, ne id de cetero attentetur, auctoritate presentium districtius inhibemus. Nulli ergo, &c. usque nostra inhibitionis infringere, &c. Datum Later. III. Non. Octob. Pont. N. anno XIV. De Ordine Cisterc. nonnulla adduximus in *cap. 6. de rescript.***

b Officiales.) Id est vicarii, ut probavi in *cap. 1. de offic. vicar.*

c Benedictione.) De qua egi in *cap. 1. de sup. plend.*

d Installatione.) Stallus est locus cuiusque clericici, aut religiosi in choro. *Cæsar lib. 1. histor. memorab. cap. 6.* ibi: *Intravit chorum stante Priore in stallis suis. Et lib. 5. cap. 5.* In nocte vero sancti Cuniberti, cum staret in choro Abbatibus, tunc simplex monachus vidit intra Presbyterium duos demones intrare, & paulatim ascendere ad stallum Abbatis. Et paulo post: *Dominus Eustachius, & Prior Hermannus, qui hæc videre à stallis suis semori.* *Matthæus Parisius in Henrico III. ad annum 1056. ibi: Clanculo intrantes inquisiverunt à quodam ibidem orante, quodnam esset stallum Decani.* Et in vita Joannis XXIII. Abbatis sancti Albani: *Consueverat namque in duplicibus festis chorum miratus tenere, & reliquis diebus in stallis suis stans chorum regere, & omnia alacriter cantare.* *Innoc. III. lib. 4. epist. 1.* ibi: *Ipse ante confirmationem obtentam stallum Præpositi sibi usurpavit.* Illustrant Vossius *de vit. serm. lib. 2. cap. 17.* Zerda in *adversar. cap. 44.* & notavimus in *cap. eam te 7. de rescript.* Unde installare accipitur pro ponere in sede, & corporaliter investire, seu in professionem mittere, que installatio inthronizatio dicitur à Justiniano in *novell. 123. cap. 3.*

e Palefridum.) Idem de Præmonstratensibus cavet Innocent. III. *lib. 1. epist. 198. & 328.* *Palfredus, Palefredus, & Pelefridus corrupta sunt ex Paraveredis, & ita à Paraveredis Palefredum deduci docuit Cuiac. ad titul. C. de cursu publico.* Veredarii erant equi minores, qui cursui publico destinabantur, & velociore. Paraveredarii vero erant equi majores, & agminales, *leg. ult. Cod. de cursu publico, leg. 50. Cod. Theodos. cod. titul. de his veredis & veredariis,* qui eis infidebant, agitur *cap. 8. Ethier, ibi: Egrediuntur veredarii celeres nuntios præferentes.* *Cassiodorus lib. 5. epist. 11. ibi: Si possessores Paraveredorum à stultitate suggerunt esse fatigatos, ut equorum nimio cursu arterantur.* *Aufonius ad Paulinum.*

Vel celerem manum, vel ruptum terga veredum Confendas, propera, dummodo jam venias.

Martialis lib. 14. e. pig. 86.

Stragula succinchi venator summe veredi. Plura de his *Salmut. ad Pancirolam lib. 2. memorab. cap. 16.* *Bulengerus lib. 3. de Imper. cap. 20. & 21.* *Lipsius lib. 2. de malitia, dialog. 12. & lib. 3. dialog. 7.* ab his Paraveredis dictos fuisse equos Palefredos, quos nos vulgò dicimus Palefrenes, docuit Cironius in presenti, quâ voce usi sunt *Willelmus Tyrius lib. 13. belli sacri, cap. 27.* Miserat prædicto nobili viro per quemdam familiarem suum palefredum albisimum, argento ferratum, freno, & ceteris argenteis faleris redimitum, ex ameto coopertum albisimo, ut in omnibus candor niveus consonaret. *Radericus Frisingensis lib. 3. cap. 26.* Si extraneus miles pacificè ad castra accesserit, sedens in palefrido, sine scuto, & armis, si quis eum laeserit, pacis violator judicabitur. *Cæsaribus lib. 12. miracul. cap. 12.* Hic cum die quadam suum, qui optimus erat, perdidisset palefredum, servum suum ad diversa loca misit ad investigandum illum. *Matthæus Parisius anno 1190. ibi: Cepit de singulis civitatibus* *Anglia*

Anglicæ duos palefidos, & totidem sumarios. Et alii
relati à Vossio de vitis serm. lib. 3. cap. 31. Linden-
brog. in Glossario, verbo Palafredus, Bosqueto ad
Innoc. III. lib. 2. epist. 42.

(*Forma professionis.*) Reverentiam Episcopo
debent omnes Abbates ipsius diocesis: & ideo
vel ante, vel post benedictionem eam præstare
debent. Concil. Emerit. can. 11. olim fiebat char-
ta ipsa professionis super altare imposita. Innoc.
III. lib. 1. registr. 3. epist. 57. ibi: Professione
hujusmodi super altari oblatâ. Gofridus Vindocin.
opuscul. 10. ibi: Est à lingua (scilicet simonia)
cum publicè recitatur illa promissio: sit à manu,
quando charta, quâ continetur scripta, ponitur su-
per altare. Juxta veterem morem, quem illustravi
in cap. 2. de consuet. Sed circa modum præstandi
ipsam professionem Episcopum varios excessus
committēbant, dum majorem obedientiam cum
aliis sibi jure non debitis exigebant, ut conque-
ritur Gofridus Vindocinensis epist. 205. his ver-
bis: Sunt quidam Episcopi, qui pro benedictionibus
Abbatum sub nomine professionis ab eis exigunt, quod
est Christianæ professioni valde contrarium. Nam cum
professio alia in divina laude sit, alia pro peccatorum
depositione: ista Dei laudem non facit, sed minuit;
nec deponit peccata, sed apponit. Nec sacra fidei pro-
fessio recto nomine dicitur, sed execranda promif-
sio, quæ claves Ecclesiæ agitare, & unicum, ac sin-
gulare eius ostium violare conatur. Ita neque veritate,
neque auctoritate inventa, sed consuetudine, &
hominum cupiditate reperta, triplici genere simonia
contra sanctam Ecclesiam jaculatur; quoniam simonia
à lingua, simonia à manu, simonia ab obsequio
ibi committitur. Est à lingua, cum publicè recita-
tur illa promissio: sit à manu, quando charta, quâ
continetur scripta, ponitur super altare. sit ab obse-
quio, cum ipsum malè promissum subjectionis ob-
sequium servatur. Qui sic agit, forsitan dicit: Pro
benedictione non quero pecuniam. Inmò satis am-
plus exigit, quia hominis personam. Sicut anima
plus est, quam corpus, ita corpus simul, & anima,
tota videlicet hominis persona, multo plus est, quam
eius pecunia. Divina lege & manifesta ratione pro-

batur, quia benedictio minimè datur gratis, quam præ-
cedit abbatis illa proscriptio, ut quod desiderat, asse-
quatur. Non enim faceret illam, si repulsam non pate-
retur. Illud etiam quod bonum est, sit perniciosum, cum
promittitur, nam bene, vel male suscipitur. Nam pe-
cunia, quam Simon Magus obtulit Petro, bona quidem
erat, sed quia malè obtulit illam, damnatus à Petro
predicatur; & ideo nec evangelica, nec canonica, sed
navicularia est illa, quæ dicitur benedictio, quam, quæ
falso nomine vocatur professio, præcedit, sive subsequi-
tur. Ibi venditur simul & emitur primum Ecclesiæ
sacramentum. Christus etenim primus hoc sacramen-
tum per semetipsum fecit, consecrationem scilicet Ap-
ostolorum. Et paulò post sequitur: Caveant igitur
Episcopi, & Abbates, quidam dicuntur Christi vi-
carii, quoniam Christi creduntur agere vices, ne contra
Christi auctoritatem, qui gratis tribuit, & ejus vocem,
qui gratis dari monet & præcipit, cupiditatem sibi con-
suetudinem sequantur, quâ fides, Ecclesiæ libertas, &
castitas simul corrumpitur. Non mediocriter utique
delinquit Episcopus, nisi gratis dederit; & Abbas, nisi
gratis acceperit, similiter peccat, quia facientem, &
obsequentem par pena constringit; & facinus, quos in-
quinat, æquat. Refert Juretus in notis ad epist. 195.
Carnotensis. Quare Honorius III. in præfenti
præfcribit formam sub quâ Abbates Cisterciensis
Ordinis professionem Episcopis suis facere
debeant. Et Abbates exempti benedictionem
quidem ab Episcopo suo recipere debebant, non
tamen ei professionem obedientiæ facere; nam
professio, quam Ivo Carnotensis exegerat à Go-
frido Abbate Vindocinensi inter ordinationis
eius solennia, cassata fuit ab Urbano II. ut scri-
bit idem Gofridus lib. 2. epist. 25. Unde constat,
præfentem Honorii constitutionem compilatam
fuisse ab hoc titulo, non solum quia ex simoniaca
pravitare Archidiaconi palefridum ab Abbati-
bus pro eorum installatione extorquebant; ve-
rùm & quia Episcopi simoniam committēbant
exigendo ab eis majorem obedientiam, quam de
jure præstare tenebantur: quo casu simoniam
committi, notavimus supra in cap. ex diligent.

CAPUT XLIII.

Gregorius IX. Priori Sancti Thomæ^a Esculanen.

Jacobus canonicus Esculan. exposuit, quod cum ipse in Ecclesia^b Aptutin. sit
receptus in Canonicum, & in fratrem, Canonici ejusdem Ecclesiæ partem pro-
ventuum, ac præbendam sibi assignare recusant, quandam consuetudinem præten-
dentes, quod prandium habere debeant à Canonico recepto de novo. Quocirca
mandamus, quatenus si est ita, dictos Canonicos, ut tali consuetudine non obtan-
tesibi sicut uni ex aliis in proventibus & præbenda provideant, appellatione remo-
tâ compellas.

NOTÆ.

^a Esculan.) Seu Aesculan. nam Aesculanum,
& seu Esculum dicitur civitas Italiæ, de qua,
& ejus diocesi egimus in cap. 8. de cleric. vel mo-
nach.

^b Aptutin.) Interamna civitas est Italiæ in Pi-
cenatibus posita, quam hodiè vulgò Teramum
dicimus, iecus fauces Tordini fluminis; quæ
cum à tribus fluminibus alluatur, Interamna no-
D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V,

men invenit, quasi inter tres amnes sita: quod
ipsum nomen vulgus etiam, sed corruptè reti-
nuit. Est caput totius Aprutinae provinciæ.
Quare ipsius Præful non Interamnia, sed Apru-
tinentis denominatur Episcopus, qui nullus
Metropolitani reveretur arbitrium, sed tantum
Romani Pontificis proximè fauces adorat, ut
tradit alia congerens de ipsius diocesis origine,
& Præfulibus Vghellius tom. 1. ital. sacra, fol.
388.

L2 COM.